

A Novák
Optikába jöjjön,
ha jó minőséget
akar!

Beszélgetés
a most nyolcvanéves
Novák Lajossal

Ha nem sérült volna meg, talán híres focista lehetett volna belőle. Vagy ha igent mond a klinikai főorvos ajánlatára, neves szemészorvos. Ő mást választott: Novák Lajos lett, a megbízható optikus. Neve több mint 60 éve fogalom, intézmény a szakmában.

Először is engedje meg, hogy mindenkinek a nevében boldog születésnapot kívánjak. Ezúttal a kedvükhöz jött az üzletbe a beszélgetésre. Mióta hagyott fel a rendszeres munkával?

Egy éve, amióta a járás már nehezemre esik. De azért alkalmanként előfordulok itt. Szívesen jövök. Itt van három aranyos látszerész fiatalasszony, igazán jól érzem magam köztük.

Az üzlet idén lett 92 éves. Ki volt az alapító?

A Hendlein optikus család 1925-ben költözött át Bécsből, mert nagy volt a munkanélküliség. A legidősebb fiú, Hendlein Lajos szakmunkásként dolgozott. Az én szerencsém meg az volt, hogy Hendlein Lajos elkezdett udvarolni az apám nővérének, akit aztán el is vett feleségül. Mivel Margit néniem, a keresztanyámnak nem lehetett gyereke, talán jobban követte a sorsomat, mint mások. Így amikor 1955-ben leérettségiztem, nem volt véletlen, hogy az akkor még a Dohány utcában lévő üzletbe jöhettek tanulónak. Aztán lettem a szakmunkás- és a mestervizsgát. A későbbi továbbtanulásnak köszönhetően látszerészként szemet vizsgálhatok.

Ne szerénykedjen: Magyarországon az elsők között vett részt az optometrista-képzésben. De ne szaladjunk ennyire előre! Azért választotta ezt a szakmát, mert bejárt a nagybátyja üzletébe és megtetszett, amit ott csináltak?

Valószínűleg. Bár a Vas utcai Széchenyi Gimnáziumban szereztem közgazdasági érettségim, ez a szakma akkor engem már egyáltalán nem érdekelt, hiszen a szabadidőm nagy részét az optikai üzletben töltöttem. Az érettségim megelőző gyakorlatra a Corvin áruházba küldtek, a játékosztályra. Megbeszéltem az osztályfőnökömmel, hogy csak egy hónapot kelljen ott töltenem, így onnan egyenest mehettek az optikába. A keresztanyám eljött az áruházba és bevásárolt a játékosztályon, mert kíváncsi volt, hogy csinálom. (Most félbeszakad a visszaemlékezés, mert a boltba betér egy kedves régi vevő, akinek Novák úr barátságosan kezit csókolommal köszön.) Nagyon sokat kaptam tőlük, Lajos bácsival 1971-ben lettünk társak, addig alkalmazott voltam. Megtanított mindenre. Felnéztem rá. A későbbiekben is kértem tőle „eligazítást”, nem is a szakmai ügyekben, inkább az emberekkel való kapcsolatban.

Ezek szerint minden adva volt a sikeres életúthoz.

Korábban azért nem egészen így gondoltam a jövőmre. Még nem voltam tízéves sem, amikor a Fradi kölyökcsapatában fociztam. Szép lassan léptem előre. Nagyon jól éreztem ott magam. Amikor a hétvégeken játszottunk és rengetegen nézték a meccset, egyik-másik ember odajött hozzám és megveregette a vállamat, mondván: „Jól van madárkám, te vagy a jövő embere!” Még kölyök voltam, csak vigyorgtam ezen, de hízott a májam közben. Aztán szép reményekkel bekerültem az ifibe. De úgy hozta a sors, hogy egy sérülés miatt nem kerültem be az 1956-os válogatottba. Akkor – a forradalomról kapott hírek miatt – a fele ificsapat kint maradt külföldön. A barátom is Brüsszelben folytatta.

Ezek szerint félbemaradt a focista pályafutása.

Hát igen (kisfiúsan mosolyog, de nyomban komorra vált), de jobb is volt, hogy itthon maradtam. A családnak volt igazán szüksége rám. Hárman voltunk testvérek, anyám pedig akkor már egyedül gondoskodott rólunk. Apámat a háború alatt valahogy mindig

megtalálták, többször behívták, végül megjáratták vele a Don-kanyart is. Emiatt aztán hamar elvitte a szíve. A Don-kanyar nem volt gyerekjáték!

A sport azért biztosan szívósságra és kitartásra tanította, ami nyilván a javára vált a későbbiekben, igaz?

Lehetséges, nem tudom. Mindenesetre így is teljes volt az életem: Lajos bácsitól sokat tanultam. Az elején például a szemüvegek készítése mellett óraüvegeket készítettünk. Lajos bácsi, aki Bécsben született, valamikor besegített egy olyan üzletben, ahol óraüvegeket csiszoltak. Az ötvenes években észrevette: a különféle órák tokjait Bécsbe küldik Budapestről, hogy üveget tegyenek bele. Úgy gondolta, hogy ezt meg tudnánk itt is csinálni. Egy idő után Magyarországon az ő cége volt az egyetlen, amely óraüvegeket készített. Emlékszem, ahogy hajlítottam nála az óraüvegeket, de rendelt ő celluloid lapokat, azokat is sokszor felhasználtuk. Mai szemmel nézve teljesen igaza volt, hiszen a szemüveg forgalma visszaesett annak idején, egyrészt mert az embereknek nem volt pénze, másrészt megalakult az állami nagyvállalat, az Ofotért, amely nagyon sokáig kizárólagosan válthatta be a vényeket.

Tehát jó üzleti fogás volt az óraüveg-csiszolás Hendlein Lajos részéről.

Biztosan. Sokáig nem volt igazi versenytársunk. A komolyabb szemüvegekkel mindig hozzánk jöttek. Ebből tudott a rosszabb időkben is talpon maradni és tőkét felhalmozni Lajos bácsi. A szakmai tudásán kívül ezt hagyta rám.

Fontos örökség.

Minden probléma ellenére mégis azt mondom, hogy bizony ma a kezdőknek sokkal nehezebb, mint nekünk volt annak idején.

Pedig azt mondják, hogy most megint érezhető az üzletalapítási láz a szakmában.

Már nem vagyok bent az ipartestület vezetésében (Novák Lajos 1993-tól 1995-ig a Magyar Optikai Ipartestület elnöke volt.) Amikor nehezebb volt a gazdasági helyzet, jobban összetartottunk. Rá voltunk szorítva. Az én pályafutásomban Feszli István volt nagy segítségemre. Igazán jó barátságban voltunk. Ezt fokozta, hogy a véletlen folytán csupán száz méter távolságnyra volt egymástól a horgásztanyánk. Ha valami problémám adódott, amit nem tudtam egyből megoldani, átgyalogoltam hozzá és mindig megbeszéltük a dolgokat. Úgy érzem, hogy ez a kollegialitás hiányzik most a szakmából. De én már nem izgatom magam az ilyesmiken. Főként az érdekel, hogyan megy az üzlet. Itt a minőség az első, csak ezért adunk garanciát. Móni lányom találta ki a szlogenünket: „ha minőséget akar, jöjjön a Novák Optikába!” (Nováékknak két lánya van, mindketten optometristák. Móni lányuk sajnos már csak lélekben van velük. Korábban ő vezette a Károly körüti boltot. A másikat, a Rákóczi útit, másik lányuk, Zsuzsanna vezeti. Van egy unoka is, aki már szintén belekóstolt a szakmába.)

A kívülről jöttek igen érdekes az üzlet képe: modern a kirakat és a választék, ugyanakkor szinte tapinthatóan jelen van a múlt is.

Én nem szeretem ezt a kirakatot (nevet huncut mosollyal, mert tudja, a kirakat a lányai ösztönzésére lett olyan, amilyen). Nekem az tetszene, ha minden, ami nálunk kapható, kint lenne, hogy mindenki lássa.

Azért nem mindenben ilyen hagyománytisztelő. A szakmai fejlődésben mindig az új, előre vivő dolgokat követte.

Ezért lettem például optometrista. Ennek egyébként érdekes története van. Miután rendszeresen levizsgáztam, mint a többiek, a budapesti Tömő utcai szemklinikára mentem gyakorlatra. Volt ott egy csomó frissen végzett egyetemista, de voltak idősebbek is. Gyakran előfordult, hogy valamelyik beteg diagnosztizálásával nem jutottak dűlőre. A köreikben rövid időn belül az lett a mondas, hogy „szóljatok a Lajosnak!”. És akkor én mentem, megnéztem a páciens szemfenekét és mindjárt megállapítottam, hogy ennek a szemnek nem új szemüvegre, hanem mielőbbi műtétre van szüksége. Sokkal türelmesebben bántam a betegekkel, mint a többiek. Az osztályvezető főorvosnő, dr. Follmann Pirocska nagyon rendes ember volt. Egyszer, egy ilyen eset után magával hívott, hogy együnk együtt az ebédszünetben. Azt mondta: „Lajos, nemsokára levizsgázik. Nem akar előrelépni, beiratkozni az egyetemre? Mi támogatjuk!” – mondta. Ezzel éreztettem, hogy tehetségesnek tart. Azt kellett volna válaszolnom, hogy hadd gondolkozzam ezen egy kicsit. De nemet mondtam. Mert ott volt az üzlet és az éppen akkor visszavonulóban lévő Hendlein úrnak a lekötözöttje vagyok. Ezt mondtam.

Megbánta?

Meg. De mégsem. Nem tudom... (Mielőtt a gondolataiba süllyedne, valami visszarántja a jelenbe: éppen távozóban van egy vevő, akinek mindenképpen köszönnie kell. Közben megint a kezébe veszi a fényképes albumot, amelyet Móni lánya készített az apja hetvenötödik születésnapjára. Ahogy minden kép láttán felragyog az arca és feltolulnak benne az emlékek, nem kétséges a válasz: minden úgy volt jó, ahogy volt.) Látja ezt a fiatalembert?

Ő kicsoda?

Rósa Gergely, a Zeiss Vision Hungary Kft. ügyvezető igazgatója. Nálam volt tanuló. Büszke vagyok rá! (Aztán megint visszasüpped a múltba. Az album tanúsága szerint az ő élete, tevékenysége, neve beleolvad az optikai szakma újkori magyarországi történetébe, egyet jelent azzal.)

REGŐS ZSUSZSA

